

บทความเรื่อง “ความก้าวหน้าการพัฒนาคอนของประเทศไทย”

ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) ในปี 2562 ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคอนในภาพรวมของประเทศไทยมีความก้าวหน้าค่อนข้างคงที่ โดยค่าดัชนีเท่ากับ 0.6219 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมมีดัชนีความก้าวหน้าของคนมากที่สุด ส่วนด้านการศึกษามีดัชนีความก้าวหน้าของคนน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า การพัฒนาคอนด้านการคมนาคมและสื่อสารมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นมากที่สุด ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมมีความก้าวหน้าลดลงมากที่สุด เมื่อพิจารณาในระดับพื้นที่ ภาคกลางมีความก้าวหน้าการพัฒนาคอนมากที่สุด ขณะที่ภาคใต้ 3 จังหวัดชายแดนมีความก้าวหน้าคนน้อยที่สุด ดังนั้น เพื่อยกระดับความก้าวหน้าการพัฒนาคอนของประเทศไทยให้เพิ่มขึ้น เห็นควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างพื้นที่

การพัฒนาคอนในประเทศไทย

ดัชนีความก้าวหน้าของคน⁷ (Human Achievement Index- HAI) ของประเทศไทยได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในช่วงสิบปีที่ผ่านมา โดยดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2562 ประกอบด้วย 8 ดัชนีย่อย ได้แก่ (1) ดัชนีย่อยด้านสุขภาพ (2) ดัชนีย่อยด้านการศึกษา (3) ดัชนีย่อยด้านชีวิตการงาน (4) ดัชนีย่อยด้านรายได้ (5) ดัชนีย่อยด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (6) ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน (7) ดัชนีย่อยด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ (8) ดัชนีย่อยด้านการมีส่วนร่วม โดยดัชนีย่อยแต่ละด้านประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัดเท่า ๆ กัน รวม 32 ตัวชี้วัด ที่เน้นตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์หรือผลกระทบของการพัฒนาคอนในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดของการพัฒนาคอน และเป็นตัวชี้วัดที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลครอบคลุมทุกจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีวิธีการจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดที่มีความน่าเชื่อถือตามหลักวิชาการ

ความก้าวหน้าการพัฒนาคอนของประเทศไทย ปี 2562

การพัฒนาคอนในภาพรวมของประเทศไทยมีความก้าวหน้าค่อนข้างคงที่ โดยค่าดัชนีการพัฒนาคอนในปี 2562 เท่ากับ 0.6219 ใกล้เคียงกับปี 2558 และ 2560 และเมื่อพิจารณาดัชนีย่อยด้านต่าง ๆ พบว่า มีความก้าวหน้ามากขึ้นใน 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการงาน ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และด้านคมนาคมและการสื่อสาร และมีความก้าวหน้าลดลงใน 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน และการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

“

การพัฒนาคอนในภาพรวม
ของประเทศไทยมีความก้าวหน้า
ค่อนข้างคงที่

”

⁷ UNDP ประจำประเทศไทยได้มีการจัดทำรายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทย โดยฉบับแรกออกเมื่อปี 2542 และในปี 2546 ได้ริเริ่มดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) ซึ่งเป็นดัชนีรวม (Composite index) ที่ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคอนในระดับจังหวัดของประเทศไทย และได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี 2558 UNDP ได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) โดยที่ผ่านมานี้ สำนักงานฯ ได้จัดทำดัชนีความก้าวหน้าของคนในปี 2558 ปี 2560 และปี 2562

ตาราง 13 ดัชนีย่อยความก้าวหน้าของคน และตัวชี้วัด

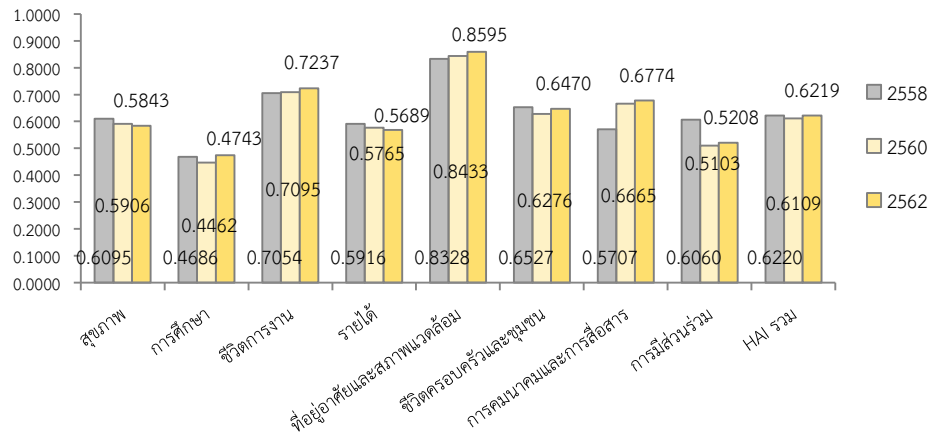
ดัชนีย่อย HAI	ตัวชี้วัด
1. ด้านสุขภาพ	1. ร้อยละของทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ต่อการเกิดมีชีพ (%)
	2. ร้อยละของประชากรที่เจ็บป่วยที่เป็นผู้ป่วยใน (%)
	3. ร้อยละของประชากรที่พิการ (%)
	4. ร้อยละของคะแนนสุขภาพจิต (%)
2. ด้านการศึกษา	5. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)
	6. อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา (%)
	7. ค่าเฉลี่ยเชาวน์ปัญญา (IQ) ของเด็กนักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (คะแนน)
	8. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (%)
3. ด้านชีวิตการงาน	9. อัตราการว่างงาน (%)
	10. อัตราการทำงานต่ำกว่าระดับ (%)
	11. ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม (%)
	12. อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน
4. ด้านรายได้	13. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)
	14. สัดส่วนประชากรยากจน (%)
	15. ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)
	16. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ หรือค่าสัมประสิทธิ์จินี (%)
5. ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	17. ร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)
	18. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้านพลังงาน (ตันก๊าซเรือนกระจกต่อคน)
	19. ร้อยละของประชากรที่ประสบอุทกภัย (%)
	20. ร้อยละของประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)
6. ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน	21. ร้อยละของเด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงาน (%)
	22. ร้อยละของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)
	23. ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)
	24. การแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ต่อประชากรแสนคน)
7. ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร	25. ร้อยละของหมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)
	26. จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)
	27. ร้อยละของประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)
	28. ร้อยละของประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)
8. ด้านการมีส่วนร่วม	29. ร้อยละของประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2559
	30. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อประชากรแสนคน)
	31. ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่น (%)
	32. ร้อยละของครัวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

1. ด้านที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น

(1) ด้านการศึกษามีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น แต่ต้องเร่งพัฒนาเชิงคุณภาพให้มากขึ้น โดยดัชนีย่อยด้านการศึกษาเท่ากับ 0.4743 เพิ่มขึ้น 0.0057 จากปี 2558 เนื่องจากนักเรียนอยู่ในระบบการศึกษายาวนานขึ้น สะท้อนได้จากอัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยมปลายและ ปวช. ที่เพิ่มจากร้อยละ 78.3 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 78.8 ในปี 2561 และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เพิ่มขึ้นเป็น 8.63 ปี จาก 8.51 ปี ในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นผลจากมาตรการสนับสนุนทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ โครงการเรียนฟรี 15 ปี กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) การจัดการศึกษาสำหรับผู้อยู่นอกระบบโรงเรียน อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษาในภาพรวมยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก สะท้อนให้เห็นจากคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมปลายที่มีคะแนนเฉลี่ยคงที่

แผนภาพ 22 ดัชนีย่อยการพัฒนาคนในภาพรวมของประเทศ

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

(2) ด้านชีวิตการทำงานมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น แต่กลุ่มแรงงานนอกระบบ

โดยเฉพาะแรงงานภาคเกษตรและผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย ยังมีประกันสังคมค่อนข้างต่ำ โดยค่าดัชนีย่อยด้านชีวิตการทำงานเท่ากับ 0.7237 เพิ่มขึ้น 0.0183 คะแนน จากปี 2558 ซึ่งเป็นผลจากการเร่งขยายความครอบคลุมการมีหลักประกันสังคมทั้งในกลุ่มแรงงานในระบบและนอกระบบ ทำให้แรงงานที่มีประกันสังคมเพิ่มขึ้น โดยในปี 2561 ผู้มีงานทำที่มีประกันสังคมมีร้อยละ 42.24 ของผู้มีงานทำ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 36.27 ขณะเดียวกันแรงงานที่ประสบอันตรายจากการทำงานลดลงเป็นร้อยละ 8.82 จากร้อยละ 10.25 ในปี 2558 ขณะที่การจ้างงานและการทำงานต่ำระดับอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก โดยในปี 2561 มีอัตราว่างงานที่ร้อยละ 1.05 และอัตราการทำงานต่ำระดับที่ 0.77 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2558 อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะแรงงานภาคเกษตร ผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย ยังมีประกันสังคมค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะส่งผลถึงความมั่นคงในชีวิตการทำงาน รวมทั้งการขาดรายได้หลังเกษียณ

(3) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมมีดัชนีความก้าวหน้าของคนมากที่สุด

แต่ยังคงต้องพิจารณาในเชิงคุณภาพของที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสม โดยค่าดัชนีย่อยด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เท่ากับ 0.8595 เพิ่มขึ้น 0.0267 คะแนน จากปี 2558 เนื่องจากการลดลงของประชากรที่ประสบอุทกภัยและภัยแล้ง การลดลงของสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้านพลังงานที่มีค่าเฉลี่ย 2.09 ตันก๊าซเรือนกระจกต่อคน และครัวเรือนมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองในระดับค่อนข้างสูงคือกว่าร้อยละ 70 อย่างไรก็ตาม การมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากที่เคยมีร้อยละ 75 ในปี 2555 นอกจากนี้ การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยอาจไม่สะท้อนในเชิงคุณภาพเนื่องจากไม่ได้สะท้อนสภาพของที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม และเป็นที่น่าสังเกตว่าในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคตะวันออก แม้จะเป็นพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าพื้นที่อื่น แต่กลับมีสัดส่วนของการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยค่อนข้างต่ำ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานทำให้สภาพการอยู่อาศัย ส่วนหนึ่งเป็นการเช่า และส่วนหนึ่งเป็นผู้ซื้อที่อยู่ระหว่างการเช่าซื้อ/ผ่อนชำระ

“

ด้านการศึกษา

ชีวิตการทำงาน

ที่อยู่อาศัยและ

สภาพแวดล้อม

การคมนาคมและการสื่อสาร

มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น

”

(4) ด้านการคมนาคมและการสื่อสารมีความก้าวหน้าของการพัฒนาเพิ่มขึ้นมากที่สุด แต่ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนยังเป็นเรื่องที่ต้องเร่งแก้ไข โดยมีค่าดัชนีย่อยเท่ากับ 0.6774 เพิ่มขึ้น 0.1067 คะแนนจากปี 2558 เป็นผลมาจากการขยายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทำให้มีการเข้าถึงโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตได้ทั่วถึงมากขึ้น โดยพบว่า ร้อยละ 89.54 ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีโทรศัพท์มือถือ เพิ่มจากร้อยละ 79.29 ในปี 2558 และร้อยละ 56.82 เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ เพิ่มจากร้อยละ 39.32 ในช่วงเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าหมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปีมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 52.61 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 57.59 ในปี 2560 อย่างไรก็ตาม อุบัติเหตุบนท้องถนนยังเป็นปัญหาสำคัญโดยมีจำนวนคดีเพิ่มสูงขึ้นเป็น 155 รายต่อประชากรแสนคน จาก 108 รายต่อประชากรแสนคน ในปี 2558

“

ด้านสุขภาพ
รายได้
ชีวิตครอบครัวและชุมชน
การมีส่วนร่วม
มีการพัฒนาลดลง

”

2. ด้านที่มีการพัฒนาลดลง

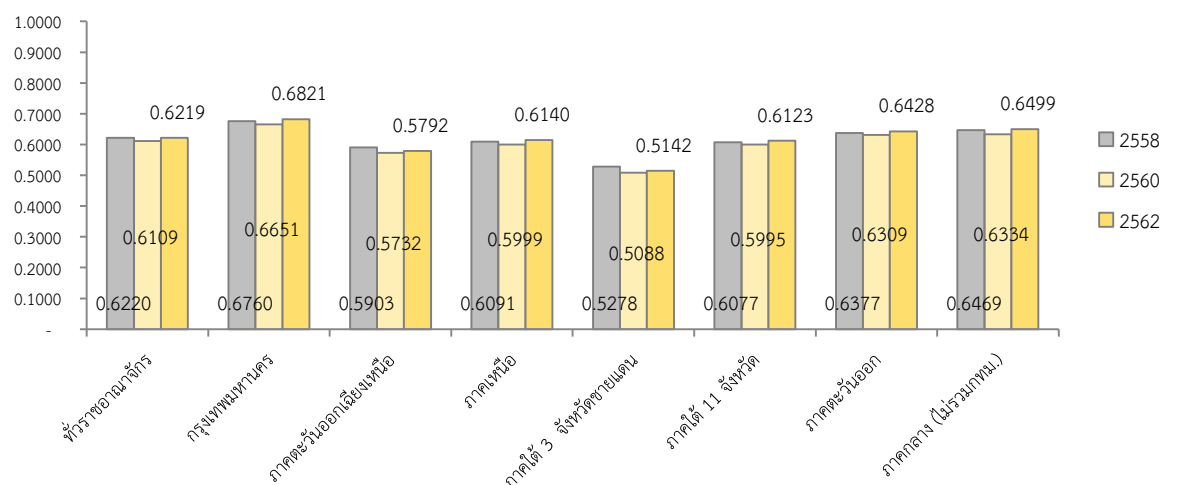
(1) ด้านสุขภาพ: แม้ว่าการพัฒนาสุขภาพได้มีการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและมีความครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้น แต่อัตราการเจ็บป่วยและสัดส่วนผู้ป่วยยังมีเพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 ดัชนีย่อยด้านสุขภาพอยู่ที่ 0.5843 ลดลง 0.0252 คะแนน จากปี 2558 แม้ว่าการพัฒนาสุขภาพได้มีการดำเนินงานทั้งการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รวมทั้งการจัดบริการที่มีคุณภาพครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากประชาชนมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเพิ่มขึ้น การลดลงของอัตราการตายและมารดา รวมถึงการมีหลักประกันด้านสุขภาพของประชากรที่ครอบคลุมเกือบร้อยละ 100 อย่างไรก็ตาม ด้านการมีสุขภาพที่ดีของประชาชนมีความก้าวหน้าลดลง สะท้อนจากอัตราการที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ การเจ็บป่วยของผู้ป่วยใน และสัดส่วนผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคมสูงอายุและวิถีชีวิตของคนในสังคมส่งผลให้แนวโน้มอัตราการเจ็บป่วยโรคเรื้อรัง การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มขึ้น

(2) ด้านรายได้: แม้ว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนคนจน หนี้ครัวเรือนและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini-coefficient) มีค่าเพิ่มขึ้น โดยค่าดัชนีย่อยด้านรายได้เท่ากับ 0.5689 ลดลง 0.0226 คะแนน จากปี 2558 แม้ว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นเป็น 26,946 บาทต่อเดือน จาก 26,915 บาทต่อเดือน แต่การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนคนจน หนี้ครัวเรือนเพื่อการอุปโภคบริโภค และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini-coefficient) ยังมีค่าเพิ่มขึ้น ทำให้ความก้าวหน้าด้านรายได้ลดลง โดยสัดส่วนคนยากจนเพิ่มเป็นร้อยละ 9.85 ของประชากร จากร้อยละ 7.21 ในปี 2558 ครัวเรือนที่มีหนี้สินมีสัดส่วนร้อยละ 36.56 ของครัวเรือนทั้งหมด เพิ่มจากร้อยละ 34.46 และค่าดัชนีความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini-coefficient) เพิ่มขึ้นเป็น 0.453 จาก 0.445 ในช่วงเวลาเดียวกัน

(3) **ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน:** การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ และครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว ทำให้ความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนลดลง โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6470 ลดลง 0.0057 คะแนน จากปี 2558 เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวเป็นร้อยละ 6.52 จากร้อยละ 6.03 ในปี 2558 รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (หย่า/หม้าย) เป็นร้อยละ 23.50 จากร้อยละ 23.02 และการแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่เพิ่มเป็น 105.46 รายต่อประชากรแสนคน จาก 101.35 รายต่อประชากรแสนคน ในช่วงเวลาเดียวกัน ในทางกลับกัน การทำงานในเด็กอายุ 15-17 ปี มีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 9.71 จากร้อยละ 11.29 ในปี 2558 ทั้งนี้ ดัชนีได้สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตที่คนมีการย้ายถิ่นในการทำงาน การอยู่เป็นโสดหรือหย่าร้างมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนเดี่ยวส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของครอบครัวที่เป็นหน่วยผลิตและบ่มเพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการดูแลบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

(4) **ด้านการมีส่วนร่วม:** การใช้สิทธิในการเลือกตั้งสะท้อนถึงความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมมีการพัฒนาลดลง โดยมีค่าดัชนี 0.5208 ลดลง 0.0852 คะแนน จากปี 2558 มีความก้าวหน้าลดลงมากที่สุด เนื่องจากการใช้ตัวชี้วัดประชากรที่ไปใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2559 แทนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่มีการเลือกตั้งตั้งแต่ปี 2554⁸ โดยคะแนนผู้ไปใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2559 มีเพียงร้อยละ 59.40 น้อยกว่าผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งปี 2554 ที่มีร้อยละ 75.03 และการลดลงของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่นโดยมีสัดส่วนร้อยละ 73.65 ลดลงจากร้อยละ 78.47 ในปี 2558 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของจำนวนองค์กรชุมชนและครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านเพิ่มขึ้น

แผนภาพ 23 ดัชนีการพัฒนาคนราชาภาค

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

⁸ ยังไม่รายงานผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งปี 2562 ขณะจัดทำรายงาน

“

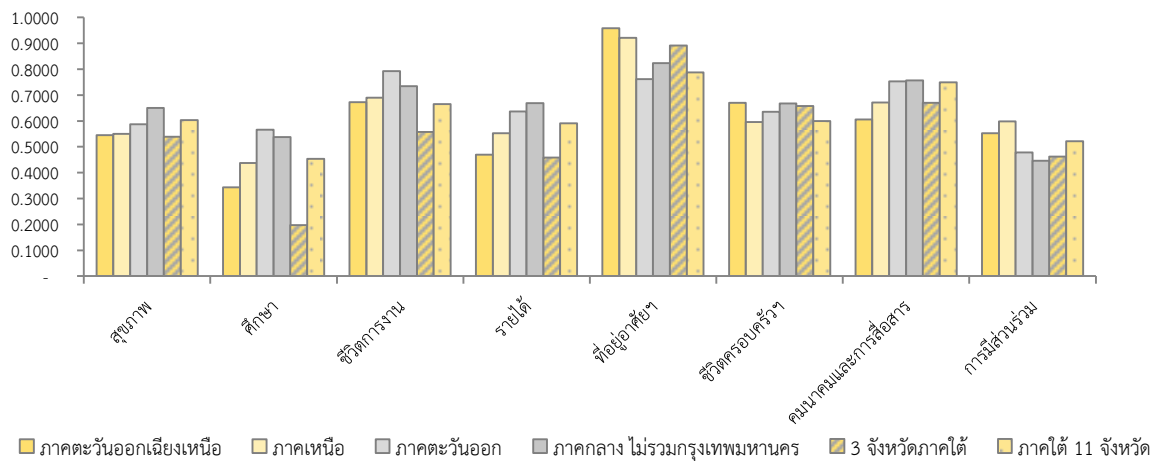
ภาคกลางมีความก้าวหน้า
การพัฒนาคนมากที่สุด
ขณะที่ภาคใต้ 3 จังหวัด
ชายแดนมีความก้าวหน้า
น้อยที่สุด

”

ความก้าวหน้าการพัฒนาคนเชิงพื้นที่

ภาคกลางมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนมากที่สุด ในขณะที่ภาคใต้ 3 จังหวัดชายแดนมีความก้าวหน้าน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาดัชนี HAI ในระดับภาค ซึ่งถูกแบ่งออกเป็น 6 ภาค⁹ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ (11 จังหวัด) และภาคใต้ (3 จังหวัดชายแดน) พบว่า ภาคกลางมีค่าดัชนี HAI มากที่สุดเท่ากับ 0.6499 โดยมีการพัฒนาคนมากกว่าภาคอื่น ๆ ใน 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ และด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ส่วนภาคที่มีค่า HAI รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ 11 จังหวัด ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ สำหรับภาคใต้ 3 จังหวัดชายแดนมีดัชนี HAI น้อยที่สุด คือ 0.5142 โดยมีการพัฒนาคนน้อยที่สุด 4 ด้านคือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการทำงาน และด้านรายได้

แผนภาพ 24 ดัชนีการพัฒนาคนรายภาค จำแนกตามด้าน

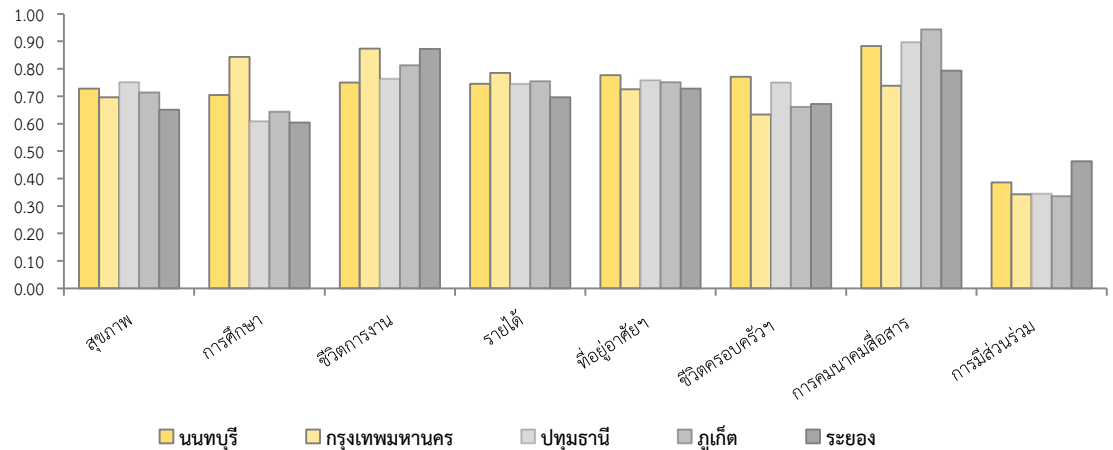

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

การพัฒนาคนของจังหวัดทั่วประเทศที่มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นและลดลง มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยพบว่า จังหวัดที่ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคนเพิ่มขึ้น มีจำนวน 41 จังหวัด (ร้อยละ 53.2) ตั้งอยู่ในภาคเหนือ 11 จังหวัด กรุงเทพมหานครและภาคกลาง 10 จังหวัด ภาคใต้ (11 จังหวัด) จำนวน 8 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 จังหวัด ภาคตะวันออก 5 จังหวัด และภาคใต้ (3 จังหวัดชายแดน) 1 จังหวัด ขณะที่จังหวัดที่มีค่าดัชนีความก้าวหน้าการพัฒนาคนลดลง จำนวน 36 จังหวัด (ร้อยละ 46.8) ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 14 จังหวัด ภาคกลาง 8 จังหวัด ภาคเหนือ 6 จังหวัด ภาคใต้ (11 จังหวัด) จำนวน 3 จังหวัด ภาคใต้ (3 จังหวัดชายแดน) 2 จังหวัด และภาคตะวันออก 3 จังหวัด

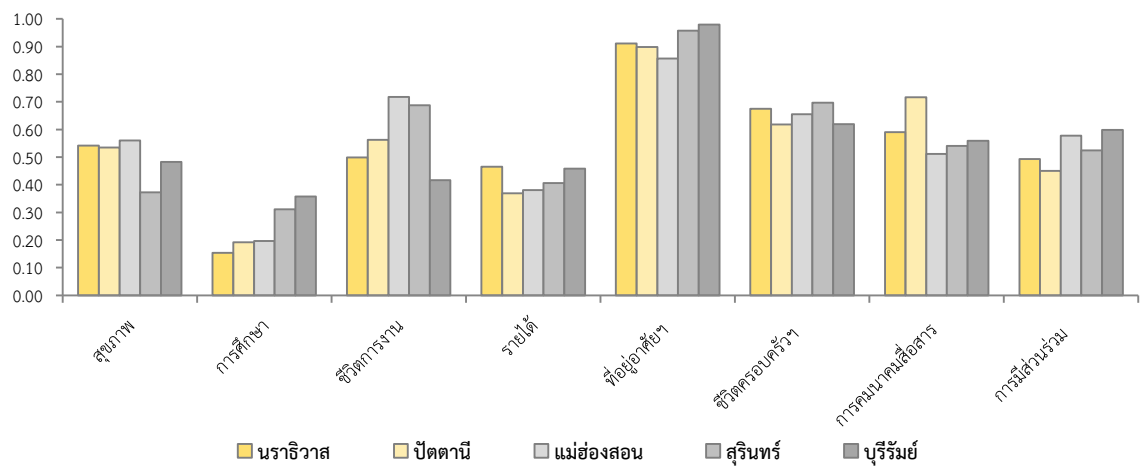
⁹ ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

แผนภาพ 25 ค่าดัชนีย่อย 8 ด้านของ 5 จังหวัดที่มีความก้าวหน้าการพัฒนามากที่สุด

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แผนภาพ 26 ค่าดัชนีย่อย 8 ด้านของ 5 จังหวัดที่มีความก้าวหน้าการพัฒนาน้อยที่สุด

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

นนทบุรี กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี ภูเก็ต ระยอง มีความก้าวหน้าในการพัฒนามากที่สุด ขณะที่นราธิวาส ปัตตานี แม่ฮ่องสอน สุรินทร์ และบุรีรัมย์ มีความก้าวหน้าในการพัฒนาน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาความก้าวหน้าการพัฒนาคนในแต่ละด้าน พบว่า 5 จังหวัดที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนามากที่สุด มีค่าดัชนีเกินกว่า 0.6 ถึง 7 ด้าน คือ ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ด้านชีวิตการงาน ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านรายได้ และด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน แต่มีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย (ค่าดัชนี 0.3-0.4) โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต นนทบุรีและปทุมธานี สำหรับ 5 จังหวัดที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาน้อยที่สุด มีความก้าวหน้าด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมค่อนข้างสูง คือ สูงกว่า 0.8 แต่พบว่า มีความก้าวหน้าด้านศึกษาน้อยที่สุด คือมีค่าอยู่ระหว่าง 0.153-0.3574 (ค่าเฉลี่ยประเทศ = 0.4743) โดยเฉพาะนราธิวาสที่ดัชนีด้านการศึกษาน้อยที่สุด คือ 0.1531

ตาราง 14 จังหวัดที่มีดัชนี HAI ย่อยสูงที่สุด และน้อยที่สุด

ดัชนีย่อย	5 จังหวัด ที่มีดัชนี HAI ย่อยสูงที่สุด	5 จังหวัด ที่มีดัชนี HAI ย่อยน้อยที่สุด
สุขภาพ	ปทุมธานี นนทบุรี ภูเก็ต อุดรธานี ระนอง	สุรินทร์ เลย ลำพูน นครนายก อุทัยธานี
การศึกษา	กทม. ชลบุรี นนทบุรี นครปฐม ภูเก็ต	นราธิวาส ปัตตานี แม่ฮ่องสอน หนองบัวลำภู ตาก
ชีวิตการทำงาน	กทม. ระยอง ชลบุรี อุดรธานี สมุทรสาคร	บุรีรัมย์ นราธิวาส ปัตตานี สตูล สุโขทัย
รายได้	กทม. สมุทรสาคร ภูเก็ต สมุทรปราการ นนทบุรี	ปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์
ที่อยู่อาศัย	อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ บึงกาฬ บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด	ชลบุรี พังงา สุราษฎร์ธานี สมุทรสาคร กทม.
ชีวิตครอบครัว	สมุทรปราการ สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี น่าน	สิงห์บุรี กาญจนบุรี เชียงใหม่ ปราจีนบุรี เพชรบุรี
คมนาคมและการสื่อสาร	ภูเก็ต ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร ชลบุรี	นครราชสีมา ชัยภูมิ แม่ฮ่องสอน ยโสธร ศรีสะเกษ
การมีส่วนร่วม	ลำพูน ลำปาง น่าน พะเยาแพร่	สมุทรปราการ ชลบุรี ภูเก็ต สมุทรสงคราม กทม.

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ความท้าทายต่อการพัฒนาความก้าวหน้าของคนในประเทศไทย

จากผลการประเมินความก้าวหน้าของคนตามดัชนี HAI เห็นควรให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อลดการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง การบาดเจ็บ และเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ โดยสร้างความตระหนักการมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ทั้งเรื่องการออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร และเสริมสร้างพฤติกรรมความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี
2. การยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างพื้นที่ โดยปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พัฒนาระบบประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่ยึดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นหลัก รวมทั้งให้การช่วยเหลืออุดหนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล เพื่อเพิ่มอัตราการเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา
3. การยกระดับรายได้ โดยสนับสนุนการมีที่ดินทำกินอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการจ้างงานนอกฤดูกาลในพื้นที่ที่มีการทำงานต่ำระดับ/ว่างงาน ตลอดจนส่งเสริมทักษะการบริหารเงินเพื่อให้สามารถจัดการรายได้ เงินทุน และหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การขยายระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมโดยเฉพาะแรงงานนอกระบบ รวมทั้งส่งเสริมการออมเพื่อการเกษียณอายุ เพื่อให้มีความมั่นคงและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
5. การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีความเปราะบาง และพื้นที่ในเขตเมือง โดยสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน การส่งเสริมต่อยอดความรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้ชุมชนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ตลอดจนสนับสนุนและติดตามช่วยเหลือครอบครัวเปราะบางให้สามารถดูแลสมาชิก ทั้งเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุ ได้อย่างเหมาะสม